

2. Usposobljenosti III. kategorije.

Trgovske dvorazredne šole, višje ženske obrtne šole, ženske strokovne (obrtne) šole, nižje in nadaljevalne ženske obrtne šole, moške obrtne šole, obrtne šole pri srednjih tehničnih šolah, puškar-ska šola, šola za gradnjo brodov, deželna obrtna šola v Zagrebu, nižje poljedelske in specialne šole, nižja rudarska strokovna šola v Celju, vojno obrtna šola, vojno veterinarska šola, vojno sanitetna šola, podoficirska šola vojske, podoficirska šola mornarice in strojniška šola mornarice.

3. Usposobljenosti, predvideni v čl. 10. urad. zak. za zvanikičke:

Višje ljudske (meščanske) šole, nižje obrtne šole, medrese, praktične poljedelske šole na poljedelskih postajah, zidar-ska šola in strokovna šola obrtnega risanja.

DAN PREVEDENJA.

Člen 13. Prevedenje državnih usluž-bencev se izvrši po stanju na dan 1. sep-tembra 1923 z ministrovim rešenjem.

Nekulturni čini Italije.

Zakon za odpravo jugoslovanskih šol v Julijski Krajini.

Zakon o preuredbi ljudske šole v Ita-liji (kr. odlok dne 1. oktobra 1923, št. 2185) nosi nedolžni naslov: »Uredba šolskih stopenj in učnih programov ljud-skošolskega pouka.« Objavljen je bil v uradnem listu kraljevine Italije »Gazzeta Ufficiale« od 24. oktobra 1923 in njegov zadnji člen določa, da stopi v veljavo že istega dne.

Grozno je, ali resnično: od 24. okto-bra dalje slovanska ljudska šola v Italiji zakonito ne obstoja več, je odpravljena, prepovedana, poitalijančena!

V naslednjem prinašamo dobesedni prevod vseh tistih členov tega zakona, ki se nanašajo na to največjo nesrečo za na-še neodrešene brate, kar smo jih mogli predvidevati in kar jih je moglo zadeti.

Evo torej suhega prevoda členov Gentilejevega zakona, s katerimi se od-pravlja naša jugoslovanska šola v Italiji:

Čl. 4. V vseh ljudskih šolah kraljevine se bo vršil pouk v državnem jeziku. V občinah, kjer se navadno govori kak drug jezik, bo ta jezik predmet učenja v do-datnih urah. Pouk drugega jezika je ob-vezen za tiste drugojezične učence, za katere so njih starši ali izvrševalci oče-tovske oblasti izjavili ob začetku šolskega leta, da jih vpisujejo. Program in urnik za pouk drugega jezika se določita z mini-strsko odredbo.

Čl. 5. Učitelji, ki poučujejo tudi drugi jezik v svojem razredu ali v več razredih iste šole, imajo pravico, da se jim skraj-sajajo za eno leto dobe, katere so predpi-sane za podelitev zvišanja plače, ako je učni uspeh po mnenju nadzornika po-hvalen.

Čl. 6. Ako ni mogoče poveriti pouka drugega jezika razrednemu učitelju ali drugemu učitelju na šoli, kateri poučuje italijanščino, se pouk drugega jezika po-veri usposobljenim učiteljem, ki jim bo poverjen pouk v več šolah, a šole se zdru-žijo v ta namen na predlog didaktičnega ravnatelja, odobren po kr. šolskem skrb-niku, na primeren način v šolska okrožja.

Čl. 17. Počenši s šolskim letom 1923/24. se bo vršil pouk v vseh prvih razredih drugojezičnih ljudskih šol v ita-lijanskem jeziku. V šolskem letu 1924/25. se bo poučevalo tudi v drugem razredu omenjenih šol v italijanskem jeziku. V na-slednjih šolskih letih se bo postopalo na isti način glede nadaljnjih razredov, do-

kler se ne bo v številu let enakem številu let celega tečaja poučevalo v vseh raz-redih ljudskih in meščanskih šol v ita-lijanskem jeziku.

Čl. 18. Noben učitelj z diplomo o usposobljenosti, ki je bila izdana pred aneksijo pokrajin, o katerih je beseda, k Italiji, ne bo mogel poučevati v italijan-skem jeziku, ako ne bo imel predpisanega usposobljenja. Noben učitelj ne bo mogel, razen v slučajih potrebe, poučevati v ne-italijanskem jeziku, ako ni pravilno uspo-sobljen.

Čl. 19. Za pouk drugega jezika v po-sameznih razredih bodo imeli prvenstvo učitelji istih razredov in učitelji iste šole, ki so usposobljeni tudi za poučevanje v italijanskem jeziku.

Čl. 20. Učitelji, ki so usposobljeni za poučevanje v neitalijanskem jeziku, imajo pravico do prvenstva tudi za poučevanje italijanščine v posameznih razredih šole, h kateri pripadajo, ako napravijo toza-devne izpite iz italijanščine, kateri bodo napovedani ob koncu vsakega šolskega leta z odredbo naučnega ministra, ki bo imela veljavo izpitnega reda. Ravno tako bodo imeli učitelji, ki so usposobljeni za pouk italijanščine, pravico do prvenstva za poučevanje drugega jezika v razredih šole, h kateri pripadajo, a pod pogojem, da položijo tozadevne izpite iz drugega jezika, ki bodo istotako napovedani z od-redbo naučnega ministra ob koncu vsa-kega šolskega leta.

Čl. 24. V novih pokrajinah ostane šolska obveza neizpremenjena. V šolah, v katerih učni jezik ni italijanski in do-kler ne postane italijanski v smislu pri-čujočega odloka, je pouk italijanskega je-zika obvezen za učence vseh razredov ljudskih in meščanskih šol, počenši od drugega razreda osnovne šole. Učenci ne bodo mogli biti prestavljeni v višji raz-red, ako ne položijo izpita iz italijanščine. Za ta pouk se določa v prvih treh le-tih po pet ur, in v naslednjih po šest ur na teden. Kjer se pouk vrsti, se zniža število teh ur na polovico; kjer obsega vrsta po dva ali več oddelkov z razli-čnim programom, bo pouk italijanščine omejen na pet ur za vsako vrsto (turno).

Čl. 25. Pouk italijanskega jezika bo prvenstveno poverjen nedrugejezičnim učiteljem, ki bodo poučevali v več šolah, katerega se v to svrhu združijo na pred-

log didaktičnega ravnatelja in kr. okraj-nega nadzornika, odobren po kr. šolskem skrbniku, na primeren način v učna okrožja. Po odobritvi s strani kr. šolskega skrbnika in na utemeljeni predlog didakti-

Kongres čehoslovaškega in jugoslovanskega Udruženja v Bratislavi.

UJU je prejelo od izvršilnega odbora Udruženja Čehoslovaškega Učiteljstva iz Prage dopis, v katerem isto obvešča, da je čehoslovaška učiteljska organizacija v smislu dogovorov na kongresu UJU v Ljubljani izdelala načrt programa za delo skupnega kongresa jugoslovanskega in čehoslovaškega učiteljstva v Bratislavi, ki naj se vrši v teku 1924. leta.

Čehoslovaška učiteljska organizacija predlaga, da naj se ob priliki tega kon-gresa priredi tudi skupna razstava šol-skih del in šolske literature vseh vrst. Po končanem kongresu bi se ta razstava

lahko prenesla v Beograd ali kako drugo mesto Jugoslavije.

Glavna točka dela na kongresu bi bila: »Kulturne naloge šole in učiteljstva v narodu in državi.«

Istovrstno poziva odbor, naj UJU iz-bere kongresni odbor in da odredi dele-gate, ki bi v božičnih praznikih v Bra-tislavi skupno s čehoslovaškimi delegati določili celoten program kongresa.

Izvršilni odbor UJU bo na eni prvih sej razpravljajal podrobno o tem vprašanju in določil nadaljnje delo.

Ilustrovani koledar UJU za leto 1924.

(Vsebina.)

I. Koledarski del.

II. Članki in razprave: Mih. M. Sta-nojevič: Veliki učiteljski dobrotvor Jovan Gavrilović. — Dr. V. Bakić: Podužimo moralnost u narodu! — Dr. D. G. Popo-vi: Uloga učiteljstva u higijenskom pro-svećivanju. — Dr. P. Radosavljević: Radni časovi slavni pisaca. — Dr. Ka-rel Ozvald: Prologomena k vzgoji prave demokracije. — Jel. Vavra: Nove misli o vzgajanju. — Dr. Fr. Mandić: Nešto iz eksperimentalne psihologije i pedagogike. — Dr. Dušan Radišić: Slobodni pismeni sastavi. — Lj. M. Protić: O bukvaru. — Dr. B. D. Mar-ković: Potreba za stručno kvalifikovane nastavnike. — S. M. Adžić: Pedagoški aforizmi. — Lj. Černej: Izpriče-valo in ocenjevanje učitelj-stva. — Pavel Fleré: O bistvu delavne šole. — Peter Moč-nik: Šolstvo in prosveta v Koroški. — A. Gavrilović: za Malo Pozorište: Dioba Jokšića, komad za decu u 1 činu.

III. Biografije jgsl. pedagogov — s slikami: Dr. Voj. Bakić, dr. D. Natošević, dr. P. Radosavljević, S. Adžić, J. Miodra-gović, dr. D. Rajčić, Lj. M. Protić, J. Dž. Jovanović i M. Nešković. — Dr. S. Basa-riček, Iv. Filipović, M. Stojanović, Lj. Mo-geca. D. Trstenjak, S. Fabković, dr. J. Turić, dr. S. Čajkovac. — A. M. Slom-šek, dr. vit. F. Močnik, H. Schreiner, M. Nerat, V. Bežek, A. Praprotnik.

IV. Zabava: S. Kranjčević: Dva bar-jaka. — J. Leskovic: Misao na vječnost. — V. Novak: Uskrsnuće. — J. Udicki: Moji djaci. — Bogoljub Toni: Moja Ka-narinka. — E. Gangl: Žrtvovanje. — L. Krajačić: Mučenici.

V. Šolstvo in prosveta v naši državi: Vrsta šol — statistika — profesionalne šole — privredne šole.

VI. Učiteljske organizacije in usta-nove. Udruž. Jgsl. Učit. — hrv., srbske in sloven. učit. ustanove. — Učiteljstvo neosvobojenih krajev.

Slike: Učit. dom v Beogradu in Za-grebu, Učiteljska tiskarna, tvornica učil in šolskih potrebščin, Pevski zbor jgsl. učit. Zveze v Italiji.

VII. Praktična navodila za učitelje: Kratko navodilo za one, ki pridejo prvič v Beograd. — Glavne znamenitosti Beo-grada. — Ustanove in oblasti v Beogradu. — Prosветna centrala in poverjeničstva. — Izčrpniki iz zakonov in naredb. — Formu-lar za polaganje računov o potnini in dnevnica. — Predpisi o ureditvi penzije. — Izčrpek iz zakona o taksah. — Udob-nosti znižane vožnje na železnicah in pa-robrodih. — Železniški tarifi, kilometrina in vozna karta. — Legitimacije, ki veljajo za Udruženje, za šolske izlete. — Lokalni tarif parobrodov. — Telegrafске, poštne in telefonske takse v domačem in medna-rodnom prometu itd.

VIII. Pedagoški in mladinski časopisi z biografskimi podatki ter najodbranejša pedagoška dela iz srbske, hrvatske in slo-venske pedagoške literature.

IX. Beleške in slike organizacijskih in kulturnih učiteljskih delavcev: Milutin Stanković, predsednik UJU. — Luka Jelenc, pov. UJU v Ljubljani. — E. Gangl, urednik »Zvončeka« in vod. slov. učit. — Mih. Jović, bivši predsednik UJU. — Pavel Fle-ré, urednik »Popotnika«. — Ru-dolf Dostal, org. pov. UJU v Ljubljani. — M. V. Popović, pov. UJU v Beogradu. — V. Petrović, — An-ton Grmek, predsednik Zveze jgsl. učit. v Italiji. — S. Krajačić, urednik »Jedinstva«. — J. Pahor, urednik »Učiteljskega lista«. — Josip Ribičić, urednik »No-vega Roda«. — Dušan Bogunović. —

Ko govori vinomerski gospodar: »V tej-le zemlji leže moji žulji, žulji mojih rok, moje skrbi in nade, moje veselje in moj strah. V tej-le zemlji in v teh trtjah je moja radost, in moj up je tam gori, nad tem jasnim nebom, nad tem veačnim obokom, ki sloni na zemlji, ki ga je po-veznil nanjo oče nebeški!« (Beli rojaki) tedaj ne čujemo govoriti samo njega, ki tudi že spi pri Treh Farah, tako se glasi beseda vseh belokranjskih vinogradnikov.

Živel nisi med nami samo s telesom, vso dušo si nam dal. Ko si odšel od doma, si odšel samo zato, da si postal še bolj navezan na dom.

Še dvoje bitij je, ki sta že tudi odšli v vsemirje, a se tudi udeležujeta tvojega slavlja. Sveti besedi, tolažeči in mehki: mati, oče! Kakor pokojnemu Ketteju, ko se mu je izvil na očetovem grobu bolestni vzklík:

»Življenje je sovraštvo, večni boj!... tako se tudi tebi izvije ob spominu na očeta in mater:

»Pokoja ni!... Življenje — bojevanje... Za vsako nado skritih sto prevar!«

Kako slična stihia in vendar vemo, da je to spoznanje vsak izmed vaju drugače doživel. Težka ti je bila pot za očetom-poštenjakom, težko si se ločil od mamice drage, o kateri sam poveš kaj ti je bila:

»O, mati!... Vseh besed najslajša ti! Luč, ki žrtvuje sebe, da nam sveti; kot solnce nehalo bi plameneti, mraz čuti dete, kadar te več ni.«

(»Moje obzorje«).

Venec ti pletemo iz trnja-k tvojemu veselemu slavlju. A zakaj naj bi ne vedel svet, da si naš, da ti je navdahnila naša lepa Belokrajina polno poezije, njena bol in njeno veselje. Saj vemo, da se bodeš spominjal na dan tvojega slavlja na vse minulo, na vsa ona pota, ki si jih premeril, na vse boje, ki si jih bojeval. Vemo tudi, da ti tudi bridkih spominov, ki so tesno združeni s tvojo osebnostjo, ne moremo odpoditi.

Ti naš belokranjski Sokol, razpni pe-roti in zleti solncu nasproti, saj si si sam postavil motto:

»Ne boj se! — Nikomur v sužnosti vdan, z resnico opasan stopi na plan in svojega čolna vodi krmilo z roko, ki žitje jo je utrdilo!«

(»Moje obzorje«).

Bodi ponosen, ker Belokrajina pozna tvoje nesebično delovanje, zato te je iz-volilo »Belokranjsko učiteljsko društvo«, kakor tudi »Narodna čitalnica v Metliki« za častnega člana.

Ko si odhajal od nas, si zapel: »Srčno smo, bratje, takrat se objeli, ko stopil je pred mene dalek pot! Okovi so na videz odleteli, ki so držali me na beli rod. A časih v mraku so zaplameneli na jugu bliski — v pozdrav odondot, kjer niso žari dušam izgoreli, ponosno se iskree pod neba svod.«

(»Moje obzorje«).

In Belokrajina, tvoja Metlika te čaka, da se kmalu povrneš med nas — naš ka-kor si bil vedno.

Oživila bode Pristava; Brinje, Vino-mer in Veselica ti bodo pripovedovali svoje spomine, svoje dogodke, odkar te ni bilo stalno v domačem kraju. Skoraj pol stoletja v svetu — pridi še za pol sto-letja k nam!

N.—le.

Proslava Ganglove petdesetletnice.

V soboto, dne 10. t. m. je proslavilo Poverjeničstvo UJU in Ljubljansko učiteljsko društvo 50letnico najzaslužnejšega moža, ki jih je imelo kedaj slovensko učiteljstvo — Engelberta Gangla.

Slavnostno zborovanje se je vršilo v okusno in svečano okrašeni telovadnici i. mestne deške šole v Ljubljani ob 11. uri dopoldan. Cvetje in zelenje je dičilo dvo-rano in je dvigalo istovrstno s svečanim razpoloženjem. Trobojnice so samoposebi dale svečanosti nacionalen sijaj. Govorniška miza vsa v svečani obleki, celo po-vprek čez telovadnico so bili razpeti tro-bojni trakovi v trikotni obliki, ki so har-monizirali s pročeljem. Ob strani slike so-kolskih in literarnih prvakov pod sokol-skimi zletnimi letaki — spomini na dneve, ki so bili tudi za slavljenca praznični, je visela na temnordečem ozadju Ganglova slika, ob strani v vence vpletene v zlatu bleščeče začetnice njegovega imena in spodaj enak izdelan venec s št. 50.

Ob vstopu slavljenca je zaorila na-bito polna dvorana v iskrenem pozdravu jubilarju.

Svečano proslavo so posetili zastop-niki prosvetne uprave: zastopnik oddelka

za prosveto in vere dr. J. Bezjak in vladni svetnik dr. Vidic, predsednik višjega šol-skega sveta dr. St. Beuk, višji šol. nad-zorniki Gabršek, Poljanec in Wester, okrajni šolski nadzorniki Hočevan, Kante, Pretner, Punčuh, Rape, Rus in Turk. Po-leg ljubljanskega učiteljstva so prišli ta dan na proslavo tudi mnogi zastopniki učiteljstva od zunaj, med njimi več pred-sednikov okrajnih učiteljskih društev.

V vznešenih besedah je otvoril pro-slavo predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva tov. Malnarič. Poetično je izzvenel njegov govor, prekinjen pogosto z ovacijami na slavljenca. Za njim je go-voril naš stari borec, Ganglov najvred-nejši sovrstnik v delu za naš stan, dični naš predsednik tov. Luka Jelenc. Svečani so bili trenutki njegovega govora, kajti ko se je oglašil on, smo videli v proslavi pred sabo dva reprezentanta, v katerih je vtelesena nad četrt stoletna borba na-šega stanu. Najvrednejši sovrstnik je tol-mačil v tem trenutku Ganglu čuvstva vsega slovenskega učiteljstva. V imenu prosvetne uprave je čestital slavljen-cu dr. J. Bezjak. Vsem se je zahvalil slavlje-nec z iskrenim in vznešenim govorom.

Ob koncu slavlja je spontano zapelo učiteljstvo narodno himno.

Na večer se je vršil prijateljski sesta-nek v salonu restavracije »Zvezda«, ka-mor je došlo še mnogo učiteljstva, ki ni moglo priti na dopoldansko proslavo. Kot prvi je nazdravil slavljenca tov. Malnarič, nakar so se vršile zdravice drugih tova-

S. Danič. — A. Tunkl. — J. Leskovar. — J. Samec, prvi urednik »Učit. lista« in »Novega Roda«. — F. p. Kleinmayer. — V. Novak. — S. Kranjčević. — J. Vavra. — S. Radičevića itd.

Mnogo gradiva se je moralo preložiti na prihodnje leto, ker bi bil sicer koledar preobširen.

Koledar bo obsegal 13 tiskovnih pol in stane za prednaročnike 15 Din.

Tovariši in tovarišice! Napravite pri zborovanjih okrajnih učiteljskih društev nabiralne pole, ki naj pri zborovanju krožijo in naj se vsak naročnik podpiše.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Resolucije ljubljanskega shoda proti italijanskim nasiljem: Ljubljana kot nacionalno in kulturno središče vsega Slovenstva:

1. Dviga plameneč protest proti vnebovpijočemu zatiranju primorskih Slovanov od strani Italije in nezasišanem tepanju njih najelementarnejših človeških narodnih in državljskih pravic;

2. opozarja ves kulturni svet brez razlike narodnosti na nekulturne metode raznarodovanja slovanskega življa v Italiji in Avstriji, in na uprav barbarsko zlorabo politične moči nad narodovimi manjšinami, ki so vsled mirovnih pogodb, na kojih same niso sodelovale, prišle pod nemilo tujerodno oblast;

3. apelira na Ligo narodov, da vprašanju narodnih manjšin v Italiji in na Koroškem posveča svojo posebno pozornost, pri čemur se Liga narodov opozarja zlasti na odpravo slovanskih učiteljev in duhovnikov in njih izgon, na ukaz kraljevskih italijanskih oblasti, da morajo slovenski časopisi prinašati tudi italijanski prevod svojih publikacij;

4. Opozarja Ligo narodov, velesile in ves kulturni svet, da se je vsem državam, ki so iz razvalin avstro-ogrske monarhije nastale, ali pa dežele od nje sprejele, v mirovnih pogodbah posebno varstvo narodnih manjšin naložilo in da se od Italije take izrecne obveze samo radi tega ni zahtevalo, ker je Italija izjavila, da je to spričo njene 2000letne kulture, zanjo samo posebi umevno; s svojim sedanjim postopanjem pa je Italija nelojalno izigrala zaupanje velesil, Avstrija pa se v mirovni pogodbi prevzetim obveznostim radi varstva manjšin naravnost roga in posmehuje;

5. apelira na velesile in ves ostali kulturni svet, da s svojo avtoriteto in svojim moralničnim pritiskom na Italijo in Avstrijo slovenske manjšine v Primorju in na Koroškem rešijo grozeče nasilne nacionalne smrti;

6. pozivlja končno vladu kraljevine SHS, da z energičnimi koraki diplomatičnega in če treba tudi drugega, zlasti gospodarskega značaja telesnemu, duševnemu in materialnemu ubijanju slovanskega življa v sosednjih državah napravi konec.

PROTEST GLEDE REKE.

Najslovesnejše ugovarjamo in protestiramo, da bi se v vprašanju Reke dovolile Italiji katerekoli nove koncesije preko rapalske in st. margheritske pogodbe, ki sta naše nacionalne, politične in gospodarske interese že itak smrtonosno porušev.

rišev Črnogaja, Rapeta. V imenu najmlajšega učiteljstva je povzel besedo tovariš Mrovlje iz Črnomlja. Iskreno je govoril slavljenču tov. Milošević, rodem Srb, ki je došel prav zadnje dni na službovanje v Slovenijo. Nazdravil mu je v imenu srbskega učiteljstva. Kakor je bilo čuti iz slavljenčevega govora pozneje, je sprejel posebno to zdravico s posebnim zadoščenjem in simpatijami.

O proslavi so poročali vsi ljubljanski dnevniki. Poleg tega so prinesli daljše članke o Ganglovem delovanju »Slovenski Narod«, »Jutro« celo s sliko in z daljšim poročilom, »Orjuna« s toplo pisanim člankom, »Edinost« v Trstu, »Narodna Prosveta« s sliko in člankom izpod peresa predsednika UJU tov. Milutina Stančoviča, »Sokolci« s sliko v sokolskem kroju itd. Celu hvaležni Zvončkarji so »podtaknili« svojemu uredniku pesem, v znak male hvaležnosti za njega trudapolno delo.

Učitelji-književniki v Julijski Krajini so poklonili Engelbertu Ganglu kot pisatelju ob petdesetletnici spominski pergamini. Pergamen, ki je prava in dragocena umetnina, je izdelal umetnik prof. Noulian, eden najpriznanejših pergamenarjev v Italiji.

Pri onih društvih, ki ne zborujejo, napravite nabiralno polo na vsaki šoli posebej in jo pošljite takoj svojemu okrajnemu učiteljskemu društvu.

Okrajna učiteljska društva naj javijo najkasneje do 25. t. m. Pov. UJU v Ljubljani število naročnikov.

Nečlani lahko naroče koledar direktno pri Pov. UJU v Ljubljani ali pa pri okrajnih učiteljskih društvih.

V Ljubljani se je samo pri zadnjem zborovanju prijaviło nad 80 naročnikov in še ni prišla pola vsem v roke.

Društva — sledite!

gazili. Pozivljamo vladu kraljevine SHS, da od teh pogodb v še večjo škodo države ali pa reških Slovanov ne odneha niti za las. Naj bo uverjena, da v tem brezpozgojno odklanjajočem zmislu stoji ves narod strnjen in solidaren kakor en mož za njo. Vlada naj zaupa v pravico in moč naroda. Dosti je žrtve.

Splošne vesti.

— Jubilej Svetozarja Pribičevića bivšega ministra prosvete. Začetkom tega meseca je praznoval svoj dvajsetletni jubilej javnega dela g. Svetozar Pribičević, eden najboljših prijateljev učiteljskih stanovskih in šolskih teženj in zahtev. Svetozar Pribičević je kot minister prosvete vedno z njemu lastnim razumevanjem sprejemal vse predstavitve učiteljstva in ga podpiral v vseh ozirih. S kolikim razumevanjem se je zavzemal za uvrstitev učiteljstva med ostalo državno uradništvo, s kolikim razumevanjem je skliceval ankete za sestavo novega šolskega zakona, s kolikim razumevanjem je hitro sprejel moderno zahtevo učiteljstva glede učiteljske samouprave »učiteljskih zbornic« — žal le, da mu ni bilo dano izvesti prosvetnih načrtov, ki so bili vedno dalekovidni in širokopotezni. Njegov pogled se je upiral vedno široko po razmerah v vseh pokrajinah in na to je zidal svojo stavbo. Svetozar Pribičević se je rodil leta 1874. v Kostajnici kot učiteljski sin. Realko je končal v Karlovcu l. 1894. V Zagrebu je leta 1898. končal filozofsko fakulteto. Najprej je bil suplent v Mitrovici, nato pa nastavnik v Pakracu na prepirandiji. Končno je bil nastavnik v Karlovcu, kjer je leta 1902. izstopil iz službe ter prevzel leta 1908. uredništvo »Srbobrana«. Kot tajnik srbske samostalne stranke je ustvaril krepke politične organizacije, ki so še danes trdnjave narodnega edinstva in demokratske stranke na Hrvatskem. Leta 1906. je bil izvoljen na programu srbsko - hrvatske koalicije za poslanca ter je postal kmalu eden glavnih njenih voditeljev. Preganjan od avstro-madžarskega režima med svetovno vojno, je dočkal osvobodjenje kot podpredsednik Narodnega Vijeća v Zagrebu. V prvi jugoslovnski vladi Stojana Protića je bil minister notranjih zadev. Isti resort je imel tudi v demokratsko-socialistični vladi Davidovičevi ter v koalicijski vladi g. Vesnića in g. Pašića, pozneje pa kot minister prosvete. — Kot min. prosvete si je pridobil mnogo simpatij tudi med slovenskim učiteljstvom, ki želi, da bi mu bilo dano še dolgo delovanje tudi v korist narodne prosvete — da nastopi čas, ko bo lahko izvedel svoje prosvetne načrte in ideje, do katerih je imel izreden smisel in razumevanje.

— Otvoritev češke šole v Mariboru. V nedeljo, 4. novembra popoldne je bila tudi v Mariboru otvorjena češka šola za otroke mariborskih Čehov. K otvoritvi so došli številni zastopniki mariborske češke kolonije ter mariborskih oblasti. Češki tečaj, ki ga bo vodila skupno z ljubljanskim gospa Vlasta Horakova, je otvoril generalni konzul iz Ljubljane dr. Beneš s slovenskim in češkim nagovorom. Za mariborsko občino je spregovoril župan Grčar in imenom političnih ter šolskih oblasti okrajni nadzornik Lichtenwallner, ki je opozarjal na veliko važnost vzgoje v materinščini. Za češki klub se je zahvalil konzulu dr. Benešu in ostalim, ki so pripomogli k otvoritvi tečaja, načelnik češkega kluba Ureh, nakar je še za mariborsko Jugoslovansko - češkoslovaško ligo pozdravil novega borca na polju našega medesbojnega zblizanja in spoznavanja dr. Rapotec.

—c Ustanovitev nove meščanske šole v ljubljanski okolici. Kakor izvemo, se otvori najkasneje s prihodnjim šolskim letom na Viču deška in dekleška meščanska šola, čim poskrbe v šolskem posloju za učne prostore, v občini pa za potrebna stanovanja učiteljstva.

— Odlikovanja učiteljev. Z redom sv. Save V. stopnje so odlikovani: Dr.

Stane Rape, učitelj v Ljubljani, Franjo Kolar, učitelj v Gurgjevu in Franjo Ra-dej, učitelj v Dragi in Rudolf Feilhofer, učitelj v pok. v Ptuj. Čestitamo!

— Tiskarski skrat se je uniril v uvodnik Ganglove številke ter zamenjal devetico z osmico. Na prvi strani, v drugi koloni pod Ganglovo sliko mora stati pravilno: »Bilo je o Božiču l. 1899.« (in ne 1889.).

Naša kulturna organizacija.

Slovenska Šolska Matica.

—šm Učiteljstvu radovljiskega okraja. Razposlal sem na vsa vodstva poziv, da naj oni, ki mislijo pristopiti k »Slov. Šolski Matici«, to takoj store. Ker pa prijave niti kapljajo ne, prosim ponovno vse tovariše, naj se vsakdo zave svoje dolžnosti, ki jo mora imeti do »Slov. Šolske Matic« in naj s prijavo pošlje tudi letnino (20 Din) na vodstvo osnovne šole v Gorje. Tov. voditelji, pošljite vendar letnino za šole! Zadeva je nujna! — Poverjenik.

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Pokrajinski zbor F. S. v Ljubljani. 1. novembra t. l. se je vršil pokrajinski zbor F. S. za Slovenijo. Zastopane so bile izmed učiteljskih P. F. S.: novo-meška, kamniška, konjiška, šmarje-rogaška, kočevska in belokranjska. Čas ni bil primeren in zato niso bile zastopane vse naše P. F. S. Poročila delegatov (učit.) so nam pokazala, da je treba dvojnega dela v naših podružnicah. Predlog tov. Mrovljeta za Oblastni odbor z ožjim in širšim odborom se za enkrat ni sprejel; ostane torej pokr. pov.

Ker smo imeli udeleženci počitniškega izleta neljube sitnosti radi četrtinske vožnje na železnici, stavi tov. Mrovlje ponovno odločno resolucijo preko pokrajinskega zbora na U. O. v Beogradu, da naj isti z vso odločnostjo pri ministrstvu saobračaja reagira, da z odlokom prizna učiteljem-ferijalcem iste pravice, kakor drugim ferijalcem. Na podlagi pravil F. S. imamo iste pravice kakor vsi dijaki-ferijalci. Odgovora od strani Upr. odbora F. S. pričakujemo do 1. decembra. Poleg tega stavi odbor za nadziranje in osn. učit. P. F. S. za SHS (Janežič, Pirnat, Mrovlje) ponovno resolucijo preko Glav. odbora UJU na ministrstvo prosvete, da enkrat uredi to zadevno negotovost.

Pri volitvah je bil izvoljen za pokr. revizorja ponovno tov. Mrovlje in tudi za člana širšega sosveta.

Glede ustanavljanja učit. P. F. S. izven Slovenije (v Srbiji, Bosni, Dalmaciji) poroča član odbora za nadz. itd. za SHS tov. Mrovlje, da dokler nimamo z odlokom priznanih pravic, ne moremo pozitivno poročati. Za pokr. pov. je bil izvoljen dosedanji pokr. pov. g. Maček Viktor. Nadalje otvori pokr. pov. F. S. za Slovenijo lastno pisarno v areni Narodnega doma v Ljubljani z uradnimi urami dnevno od 14. do 16. — Storili so se razni sklepi, ki pa ne tangirajo toliko naših učit. P. F. S. — Le od dela nas vseh smemo pričakovati uspehov, v obratnem slučaju ne pričakujmo ničesar. V F. S. mora stopiti vsak tovariš-ica, bodisi kot potujoč ali podporen član.

Vsem učit. P. F. S.! Vse dopise, vse zneske na »U. O.« v Beograd pošiljajte preko »Pokr. pov. F. S.«, v nasprotnem slučaju vam bodo vrnjeni. — Mrovlje.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljska in sorodne šole. Spisala dr. Janko Bezjak in prof. Dragotin Pribil. Odobril oddelek za prosveto in vere v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 56 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

—kpl. Sadjarstvo. Spisal Ivan Belle, kmet. svetnik. V tekstu je 147 slik, v prilogi 18. Strani 430. Cena trdo vezani knjigi 85 Din. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

—kpl. Medvladje, socialen roman. Spisal: Jože Pahor. Cena —. Založila »Socialna Matica« v Trstu. — O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Josip Ribičič: »Kraljica palčkov«. »V kraljestvu palčkov« II. del. Uglasil: Marij Kogoj. Lesoreze izdelal: Avgust Černigoi. Cena —. Založilo v proslavo svoje 50letnice »Goriško učiteljsko

društvo« 1873.—1923. Natisnila tiskarna »Edinost« v Trstu. — O igri še izpregovorimo.

—kpl. Alois Jirasek: Filozofska historija. Preveo: Jindra Procházka. Središnja Česko-Jugoslavenske naklade J. He-rejk, Zagreb. — O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Edmond Rostand: Cyrano Bergerac, heroična komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Zupančič. Cena elegantno vezani knjigi 65 Din. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Dr. Pavel Strmšek: Problemi naše državne ureditve in Slovenci. Cena —. Založila knjigarna Weixel v Mariboru.

—kpl. Potne in selilne pristojbine, organov finančne kontrole. Sestavil Anton Česnik, komisar finančne kontrole v Ljubljani. Cena 15 Din ni pretirana in se vsakomur nakup knjižice izplača. Dobiva se pri založniku J. Blasnika nasledniki v Ljubljani, Breg 12 in po knjigarnah.

—kpl. Emil Gaboriau: Akt št. 113, roman, poslovenil E. V. »Splošna knjižnica« št. 8 v Ljubljani 1923. Založila in natisnila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 536 strani. Cena broš. 22 Din. vez. 28 Din.

Ocene.

—k Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljska in sorodne šole. Spisala dr. Janko Bezjak in prof. Dragotin Pribil. Odobril oddelek za prosveto in vere v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 56 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

»Pedagogika I. knjiga«, tako je nadpis 279 strani broječemu obširnemu in sistematičnemu delu, ki je pravkar izšlo v založbi Učiteljske tiskarne. Na knjigo so težko že čakala učiteljska, je pa knjiga tudi neobhodno potrebna vsakemu inteli-gentu, ki se hoče poglobiti v dušeslovje in vzgojeslovje. Uvod podaja splošne temeljne pojme pedagogike, govori o predmetu vzgoje, o vzgojevalcu, vzgojnih činiteljih, o odnosih med pedagogiko in drugimi znanostmi. Prvi del je posvečen dušeslovju. Posamezna poglavja obdelujejo: temeljne pojme duševnih pojavov, umovanje, zaznave in nazore, predstave v ožjem pomenu besede, pozornost in pazljivost, spomin, domiselnost ali fantazijo, mišljenje, čustvovanje, stremljenje, nagon, poželjenje, hotenje, voljo. Drugi del obsega vzgojeslovje v podrobnejšem. Tako govori o razdelitvi vzgojeslovja, o vzgojnem smotru, vzgojnih načelih, vzgojnih oblikah, sredstvih, delu. Posebej govori o varstveni in skrbstveni vzgoji ter konečno o vzgojitelju samem. — Vzgojeslovju se posveča dandanes vse premalo pažnje in najsí bode to s strani staršev, šole in vseh drugih vzgojnih činiteljev. Današnja doba je, bolj nego kdaj prej, potrebna takih del. Z Bezjakovo knjigo smo pa tudi prejeli prvo knjigo te vrste, ki se da s pridom in sistematično izrabiti kot učna knjiga. Prav toplo priporočamo.

—k Sadjarstvo. Spisal Ivan Belle, kmet. svetnik in ravnatelj državne kmet. šole v Št. Jurju ob Južni žel. V tekstu je 147 slik, v prilogi 18. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 85 Din. Strani 430.

Pisatelj sam pravi glede knjige v uvodu: Po kruti vojni mora nastopiti doba najživahnejšega gospodarskega dela. Naše posebno ugodno podnebje naravnost izziva za sadjarstvo. V svoji petindvajsetletni praksi sem mnogo potoval, opazoval, primerjal in prevdarjal. Spoznal sem domače pa tudi inozemsko sadjarstvo temeljito. Priznati pa moram, da sem našel drugod, kjer so naravne razmere manj ugodne, povprečno več in lepših uspehov nego pri nas. Natančno spoznavanje različnih pogojev, načinov, tvarin, sodelujočih moči, koristnih in škodljivih vplivov itd. so za uspešno sadjarstvo važni pogoji. Izkustvena vrtnarska vodila so bila prej starim vrtnarjem ali sadjarjem edino vodilo. Danes pa imamo že druge pripomočke. V tej knjigi podam najvažnejše v tem oziru. — Knjiga sestoji iz šestih delov, katerih prvi del govori o koristih in pogojih sadjarstva, smereh in pogojih za uspešno sadjarstvo; drugi del obsega drevesničarstvo; tretji napravo in oskrbovanje nasadov, četrti oskrbovanje drevja, kako branimmo sadno drevje raznih bolezni, škodljivcev in drugih neugodnih vplivov, peti del o vrstah ali sortah sadnih plemen in šesti del o porabi sadja. — Pravi okras knjigi je 165 slik, ki so vse naravnih posnetki. Toplo priporočamo vsem vrtnarjem, sadjarjem, gospodarjem.

—k Emil Gaboriau: Akt št. 113, roman. Zadnje čase se je med nami razpaslo mnogo tistega slovstva, ki ga resnično